

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N° 5

9. Februarium.

1863.

Ruinele Bucovetului.

(Capetu).

Am vrutu se ne suimu de asupr'a edificiului — pre bolta, ca-ci acoperisiulu de multu nu mai esiste, dar n'amu aflatu scara pe aproape, pentru ca casele din apropiare nu au opu de scara, spre a se sui cine-va in podulu loru. Deci ne involbaramu de diosu, pre catu poturamu cascá ochii de arsit'i'a sorelui si vediuramu nescari plante, dintre cari numai Anchusa officinalis (limb'a boului) si unu Carduus crispus (scaiete cretin) erau verdi, cele alte erau tóte uscate. Intre aceste observaramu o multime de pi. graminee.

Din atriulu besericei numai murulu (zidulu) din drépt'a despre apa mai persiste intregu. In stang'a se afla numai o parte a murului cu cate-va trepte ale scarei ce ducea in turnu. Aceste trepte sunt de piatra cioplita. Turnulu se vede a fi fostu fórté spati-osu, séu cá erau puse intr'insulu nesce campane mari, séu cá serviea cá loccintia in tempulu invasiuniloru tartarice ori turcesci. Mai persiste inca una parte a murului din dosu legatu cu partea derépta. Aci se vede portretulu unui calugaru in marime naturale, cu inscriptiunea: Daniil egumenulu Bucovetului. Bastonulu ce-lu tiene calugarulu in mana e rosu, afora de manunchiu, carele e negru cá si vestimentulu lui. Ce-va mai susu in stang'a e zugravitu angerulu pazitoriu. Subt acest'a se vede a fi esistatu una inscriptiune, care déca ar persiste intrega seu macaru in fragmente, ne ar dá — póte — ceva notiuni despre originea besericei. Ea inse e ruinatá impreuna cu murulu pre carele se aflá. Zugravitur'a din atriu se cunósce prea bine, impreuna cu inscriptiunile obiectelor zugravite. Usi'a principale ce ducea din atriu in la-intrulu besericei e ziduita. Aci cu parere de reu observaramu cá la pragulu acestei usi facu

focu si in case vedeai remasitie de tetiuni stinsi, din care cauza tóta partea acelui pariete este, pana susu, négra de fum, si ne aducea a mente de sacrificiele idolesci din templurile paganiloru. Ceea ce ar fi cu scopu a nu se mai permite, punenduse unu veghiatoru din satu inadinsu pentru acést'a.

Dupa o cercuire giuru in pregiurulu besericei, intraramu in la-intrulu ei printr'o usia laterale din drépt'a, care ne conduse in centru séu in partea unde stau barbatii. La prim'a vedere eugetaramu cá acea usia a fostu facuta dela inceputu cu scopu cá barbatii se nu intre, nece se ésa prin loculu unde stau femeile, datina ce si astadi persiste in besericele din muntii apuseni ai Transilvaniei — pre la Abrudu. Dar' cautandu bine impregiorulu usiei, vediuramu cá ne am insielatu in opiniunea nostra; cá-ci acea usia a fostu deschisa mai tardiu, póte dupa astnparea usiei principali, pentru cá se cunósce bine cumu tencuél'a de varu acopere poleal'a de pre ustiori.

Interiorulu besericei presenta ore-care simplicitate fačia cu beseric'a st. Dumitru din Craiova. Elu este divisu — cá si acolo — in doue parti: Un'a pentru barbati, alt'a pentru femei, cari comunica intre sine p'intr'o usia cam mica. Ambele aceste, impreuna cu altariulu, ne se parura fórté mici in relatieune cu marimea edificiului spectatu pre din afara. Dar caus'a este grosimea muriloru. Ferestriile inca sunt strimte, cá la tóte besericele din vechime, avendu pre margini piétra cioplita, cu figuri infrumsetiate. Ele sunt intarite cu unu fieru ce se intende de alungulu trecundu prin alte doua fiéra transversali. Zugravitur'a de pre cerulu altariului nu se mai cunósce, dar' pre parieti s'au conservatu bine portretele, in marime naturale, a mai multoru ss. parinti, pr. Dionisiu areopagiteanulu, Epifaniu, Mitrofanu, ss. trei ierarchi: Basiliu, Gregoriu si Joane. Acesti trei din urma tienu

cate o tablitiu in mana, pre care se afla inscrista cate o bogorodiciu legibile afara de alui Joane gura de auru, care e stersa (sgariata). Sub acea scriptura ilegibile se afla anulu 1818 scrisu cu colóre albastra cá si vestimentulu portretului, pre candu numele lui si bogorodiciu'a sunt scrise cu negru. Acestu anu, de buna sema, arata anulu in care s'a zugravitu mai pre urma beseric'a. Altu anu n'amu mai afluu neci in intru, neci afara de beserica, de si amu cercetatu tóte coltiurile. In sacristariulu din partea stânga a altariului (mai este unulu in partea drépta) se afla la mân'a stânga unu cotlonu in pariete avendu doua aperturi camu strimte. Aici ni s'a parutu cá se ascundeau si se ziduiu odasiele cele mai pretiose, din aintea fanaticismului mohamedanu.

Dar cea mai mare atentiune ne atrase stêlpulu, pre care se affá mész'a din altariu, ce acumu e restornata. Acestu stêlpu consiste, mai intregu, dintr'o bucatu de piétra de varu scoiciosu (Muschelkalk) fórtu interesanta. Intrens'a observaramu gaoci intregi de Clausilia, Helix, Pecten, Turitella s. a. molusce antediluviane. Din ea amu frantu una bucatu mai marisiora si trei mai mici spre ale aratá scolariloru in lectiunile ce le facu, in semestrulu de iérna, din mineralogia. Asi fi potutu frange mai multe bucati, dar nu m'amu indorátu, fiindu de opiniune cá ar fi bine cá se se desfacea intréga bucat'a si impartínduse in doue: un'a parte se se tramita la museulu din Bucuresci, ér' un'a parte se remana la gimnasiulu din Craiova, pentru museulu ce negresitu cauta se se infintiedie candu-va, déca voimú cá propunerea sciintieloru naturali se nu remana pentru totudéuna seca si fara efectu. — De unde ar fi adusa acea piétra, de care mai veduaramu si in Craiova unu sgiabu intregu, nu poturamu inca affá. Ea póte se fia din dealulu de preste Jiu, fiinduca de asupr'a noului Bucovetiú aflaramu doua coline, alu caroru terenu este incarcatu de scoice antediluviane.

In centrulu besericei zugravél'a e mai limpede si mai bine conservata. Fruntariulu altariului (templ'a) e intregu, intregutiú. Tablourile pre parieti intregi si inscriptiunile lorú tóte legibili, decatu cerulu (boltitur'a) este surupatu. Pe parietele despre usia se vedu portretele lui Milosiu voivodu, Vladu voivodu, Petru voivodu, Alesandru voivodu, fara alta notiitia.

In tind'a besericei séu in despartitur'a femeiloru, zugravél'a de pre parieti este intréga, dar cea de pre ceru e camu stricata. Aici camu in partea despre

derépt'a semíramu cadiendu nesce picuri menunti de sumu, de si erá tempulu secesosu. Pre parietele de dupa usia se afla doue portrete in marime naturale cu inscriptiunea: Jupan Stefan vel Ban ktitor, si Jupan Parvu vel elucer. Acesti doi tienu in mâna beseric'a in miniatura, de unde se póte cunósce intréga form'a ei, cu acoperisiu si cu turnuri cu totu.

Terminandu cu acést'a visitarea monastirei celei veche trecuramu Jiulu si intraramu in monastirea cea noua a Bucovetiului. Aici admiraramu locuint'a cea princiaru a unuia singuru calugaru, si acel'a inca strainu — grecu, care dupa probele ce le a datu de candu se afla acolo, dupa opiniunea publica, nu prea meritá acea comoditate. Beseric'a cea noua de aici, (redicata precumu arata inscriptiunea de asupra usiei in loculu celei vechi, care, dupa marturirea inscriptiunei, nu s'a potutu conservá din caus'a esundarei Jiului) e mare, frumósá, inalta si luminósá. Ea nu este dintre acele beserici, cumu sunt chiaru si in capitala unele, in care indesuindu-se la serbatori mari ómenii si aprindienduse multe luminari, se descompune aerulu si lesina mai alesu femeile. In intrulu besericei, la stâng'a, cumu intri, se afla una piétra monumentalá transportata precum se vede, dela monastirea cea vechia cu inscriptiune slavóna, cu slovele impletite, de aceea pre lenga tot'a nevointi'a nu o poturamu descifrá. Dupa inscriptiunea de asupr'a usiei, temel'á besericei s'a pusú la 1834 si s'a finitu impreuna cu zugravitulú la 1842. — La 1839 (sic) a suferitu greu de cutremuru. De a drépta inscriptiunei se afla portretele lui Jupanu Stefanu si jupan Parvu in costumu mai stralucitu cá la monastirea vechia. La stang'a veduaramu si noi cocon'a cu malacofu, de care s'a scandalitu in vér'a tr. D. Cesaru Boliacu. Inscripitiunea mentionata spune cá pentru nou'a monastire s'au espendatu preste totu: 19 mii de galbeni. (!) Cu o atare suma se potea redicá in orasiu (Craiova) nu numai unu gimnasiu completu, ci una academia intréga dotandu-se cu museu fisicu, chemicu, matematicu, naturale si cu charte parietali geografice, de cari gimnasiulu nosrtu este lipsitu pana in diua de astadi. Si dieu! dupa a mea opiniune, p o m a n 'a n'ar fi fostu cu nemicu mai micá, neci odichn'a sufletului fundatoriloru mai poçinu liniscita. Ba inca s'ar fi impartasitu dintr'ins'a si acei sfatuitori din Craiova, cari au sfatuitu cá in loculu monastirei vechi mancata de apa, se redice alt'a noua pe acestu locu, — precumu dice inscriptiunea: „Dupa sfatulu mai multor'a din orasiulu Craiova etc. Aici

cu dreptu cuventu va poté întrebá posteritatea: Quid mundo profuit stolidus ille labor?

Esindu afara din beserica, facuramu unu ocolu giuru impregiurulu ei si prin curtea monastirei, cautandu dupa monumente si inscriptiuni vechi. Ci nu gasiramu altele de catu vre o trei pietri monumentali sub parietele dereptu alu besericei, avendu asemenea inscriptiuni cá cea din laintrulu besericei. Tóte, precumu se pare sunt aduse dela monastirea cea vechia si asiediate aicea. Aceste inscriptiuni ar fi bine a se descifrá si esplicá prin unu omu competente, care cunosce limb'a si scriptur'a vechia slavona (impletita séu ciocoésca). Facundu-se acést'a, amu aflá póte nescari desluciri istorice interesante asupra originei monastirei celei vechi. De altmintrea ele infacisíeza o sculptura fóрте eleganta, documentu alu artei din tempulu in care au fostu sculptate. Indesiertu amu scoioritu tóte anghiuletiele la amendoue monastirile cá se aflamu inscriptiunea latina descifrata de D. Cesaru Boliacu si publicata (gresitu) in „Romanulu“ Nr. 269 ex 1861, precum si alte inscriptiuni latine, ce se dicea cá-se afla pre nesce pietre resturnate pre josu, si pentru care eramu provocatu de catra unu literatoru din Transilvania, — nemicu nu aflaramu, neci macaru pre cea susu mentionata. Paraclisiariulu, care se aflá tocma atunci stergundu si curatiendu prin beserica, inca nu ne sciú aratá, ear betranulu egumenu dormia si nu voiramu alu incomoda. Póte ca sub acelea pietri se intielegeau pietrile mai susu aratate, cu inscriptiunile slavone.

Facundu cate o inchinatiune esiramu din monastire, trecuramu o valicea si ne suiramu pe cost'a dealului de catra apusu unde se afla scoicele antediluviane. Trecundu prin Valcea veduramu, pe sub scaetii cei mari, Saponaria lutea si Solanum dulcamara in intrég'a loru eflorescentia, pre candu Sol. nigrum, Hyosciamus niger, Datur'a stramonium s. a. solanee erau deflorate. Prin asociatiunea ideiloru amu inca de a mai amenti, cá pre campulu dincóce de Jiu dederamu preste o multime de esemplare de E. chium altissimum Jacq. (E. italicum L. — E. asperrium MB.) mai inalte de una orgia. — Ajungundu in dealu si pausandu mai aruncaramu odáta ochii in vale asupr'a monastirei ce sémana cu unu castelu si asupr'a satului Bucovetiu din pregiurulu ei, si cu intristare admiraramu de o parte splendorea si avuti'a ce se aduna aici, pentru scopuri straine (monastirea fiindu un'a de intre cele inchinate santeloru

locasiuri grecesci), éra de alta parte, miseri'a locuitoriloru indigeni, iobagi ai santei monastiri. Facundu in delu cercetari geologice, aflaramu o mare multime de conchilie bivalve din familia Unio (speciea: U. tumidus) inmormentate intr'unu stratu grosu de arina galcina si pucine molusce helicine (melci). Mai sunt in partea meridionale doue coline cu molusce antediluviane, a caroru cercetare, fiindu acumu tardiu, remase pentru altadata. Terminandu studiulu nostru din acea dí, o impinseramu si pre dens'a in abisulu seculiloru impreuna cu altele, mai multu cá diumetate din viéti'a nóstra, si apropianduse nóptea trecuramu inderetu Jiulu si ne intorseramu a casa, in sinulu familielorú nóstre, spre a ne aruncá din nou in braçiale lui Morfeu.

Craiova in Augustu 1862.

S. S. M—i.

Intrebarile unui nefilologu

catra

Domnii filologi din legea noua.

(Urmare).

Déca latinii clasici au scrisu:	Pentru ce scriu italienii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?
Curia	corte	corte	cour
Cornu	corno	cuerno	corne
Collis	collina	colina	colline
Caminiim	camino	chimenea	cheminée
Camera	camera	.	chambre
Cancellaria	cancelleria	cancilleria	chancellerie
Castanea	castagna	castana	châtaigne
Capsa, capsula	cassa	caja	caisse
Cattus	gatto	gato	chat
Cavea (cella)	cantina	cueva	cave
Castus	casto	casto	chaste
Claustrum	chiostro	—	cloître
Conventus	convento	conviento	couvent
Coquus	cuoco	cocinero	cuisinier
Carbo	carbone	carbon	charbon
Corpus	corpo	cuero	corps
Costare	costare	costar	couter
Crux	cruce	cruz	croix
Crispus	crespo	crespo	crêpu
Corvus	cornacchia	corneja	corneille
Creta	creta	gréda	cráie

Déca latini clasiici au scrisu:	Pentru ce scriu italianii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?	Déca latini clasiici au scrisu:	Pentru ce scriu italianii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?
Circulus	circolo	circulo	cercle	Columna	colonna	coluna	colonne
Curvus	curvo	encorvado	courbe	Spina	spina	espina	épine
Culina	cucina	cocina	cuisine	Filum	filo	hilo	fil
Carpentum	cocchio	coche	coche	Surdus	sordo	surdo	sourd
Carpentarius (potius auriga)	cocchiere	cóchero	cocher*)	Subtilis	sottile	sutil	subtil
Cursus	corso	curso	cours	Posse	potere	poter	pouvoir
Charus	caro	caro	cher	Debere	dovere	dever	devoir
Culter	coltello	cuchillo	couteau	Sitis	sete	sed	soif
Deus	dio	dios	dieu	Planus, adj.	piano	plano	plat
Deponere	deporre	deponer	déposer	Petra	pietra	pedra	Pierre
Intraceea se mai alegem de cuvinte primitive fara	numai inca o sumusióra nici unu ordine alfabeticu			Honor	onore	honor	honneur
Planum	piano	plano	plan	Gener, i	genero	verno	gendre
Horror	orrore	horror	horreur	Lacerta*)	lucertola	lagarto	lézard
Spica	spica	espiga	épi	Ferrum	ferro	hierro	fer
Vetus	vecchio	viejo	vieux	Fabula	favola	fabula	fable
Aetas	età	edad	age	Ficus	fico	higo	figue
formica	formica	hormiga	fourmi	Catena	catena	cadena	chaîne
gratia	grazia	gracia	grace	Festum	fiesta	fiesta	fête
Portio	porzione	porcion	portion	Ignis(focus)	fuoco	fuego	feu
Facies	faccia	faz	face	Febris	febbre	calentura	fièvre
Pauper	povero	pobre	pauvre	Digitus	dito	dedo	doigt
Sors	sorte	suerte	sorte	Vernix	vernice	barniz	vernis
Cinis	cenere	ceniza	cenre	Piscis	pesca	pesca	pêche
Oculus	occhio	ojo	oeil	Flamma	fiamma	flama	flamme
Frigere	friggere	freyr	frire	Musca	mosca	mosca	mouche
Nodus	nodo	yugo	noend	Pulex	pulce	pulga	puce
Ursus	orso	oso	ours	Fuga	fuga	huida	fuit
Venter	ventre	vientre	ventre	Flumen	fiome	rio	fleure
Ordo	ordine	orden	ordre	Gaudium	gioja	gozo	joie
Placere	piacere	placer	plaire	Pax	pace	paz	paix
Nomen	nome	nombre	nom	Tempus	tempo	tiempo	temps
Mons	monte	monte	montagne	Gelu	gelo	helada	gelée
Praeda(spo- lium)	preda	presa	proie, prise	Fructus	frutto	fruto	fruit
Bursa	borsa	bolsa	bourse	Primum ver	primavera	primavera	printemps
Proba	prova	prueba	preuve	Pes	piede	pié	pié
Imago	immagine	imágen	image	Furca	forca	horca	fourche
Plumbum	piombo	plomo	plomb	Fel	fiel	hiel	fiel
Flos	fiore	flor	fleur	Totus, adj.	tutto	todo	tout
Sanquis	sangue	sangre	sang	Hospes	ospite	huesped	hôte
Solum**)	suolo	suelo	sol	Maritus	marito	marido	mari
Pons	ponte	puente	pont	Sponsus	sposo	esposo	époux
Liber i	libro	libro	livre	Palatium	palato	paladar	palais
Sinus	seno	seno	sein	Sangvis	sangue	sangre	sang
Tectum	tetto	techo	toit	Periculum	pericolo	peligro	péril
				Cerebrum	cervello	celebro	cerveau
				Obses	ostaggio	— (reheni)	otage
				Spiritus	spirito	espiritu	esprit
				Nux	nuca	nuca	nugue

*) Cocisiu, cocieriu pe romane sce.

**) Pamentu.

*) Siopârla.

Déca latini clasiici au scrisu:	Pentru ce scriu italianii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?
Gaudere	godere	gozar	jouir
Rectus, di- rectus	diritto	derecho	droit
Iustus	giusto	justo	juste
Odor	odore	olor	odeur
Sapiens	saggio	sabio	sage
Lex	legge	ley	loi
Codex	codice	codigo	code
Spectrum	spettro	espectro	spectre
Fides	fedele	fé	foi
Fidelis	fedele	fiel	fidèle
Venenum	velenno	veneno	venin
Herba	erba	yerba	herbe
Rabies	rabia	rabia	rage
Rancor	rancore	rencor	rancun
Viridis	verde	verde	vert
Cucumer	cocomero	pepino	concombre
Gypsum	gesso	yeso	gypse
Sonitus	suono	son	son
Lepus	lepre	lievre	lièvre
Salus	salute	salud	salut
Sanctus	santo	santo	saint
Raucus	rauco	ronco	rauque
Asper	aspro	aspero	apre
Senior	signore	sennor	seigneur*)
Dominari	dominare	dominar	dominer
Ululare	urlare	ahullar	hurler
Superbus	superbo	sobervio	superbe
Spes	speranza	esperanza	espérance
Mel	mele	miel	miel
Pullus	pollo	pollo	poulet
Tussis	tosse	tos	toux
Insula	isola	isla	île
Sigillum	sigillo	sello	sceau
Seculum	secolo	siglo	siècle
Jugum	giogo	yugo	joug
Virgo	vergine	virgen	virge
Juvenis	giovine	juven	jeune
Junius	giugno	junio	juin
Julius	luglio	julio	juliet
Imperium	impero	imperio	empire
Trifolium	trifoglio	trebol	trèfle
Truncus	tronco	tronco	tronc
Os	osso	hueso	os
Nodus	nodo	nudo	noeud
Rex	rè	rey	roi.
Fortis	forte	fuerte	fort
Planta	pianta	planta	plante
Lampas	lampada	lámpara	lampe
Lanx	lancia	lanza	lance

Déca latini clasiici au scrisu:	Pentru ce scriu italianii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?
Lantern	lanterna	linterea	lantern
Lactuca	lattuca	lechuga	laitue
Ponere	posare	posar	poser
Mittere	mettere	meter	mettre
Scala	scala	escala	échelle
Lumbus	lombi, pl.	lomos, pl.	lombes pl.
Legere	leggere	leer	lire
Tilia(arbor)	tiglio	tilo	tilleul
Lens	lente	lenteja	lentille
Labium	labro	labio	levre
Leo	leone	leon	lion
Pulmo	polmone	pulmon	poumon
Macer adj.	magro	magro	maigre
Fabula	favola	fabula	fable
Homo	uomo	hombre	homme
Medulla	midolla	medula	moëlle
Marmor	marmo	marmol	marbre
Martius	marzo	marzo	mars
Murus	mora	mora	mûre
Mare	mare	mar	mer
Farina	farina	harina	farine
Magister	maestro	maestro	maître
Lac	latte	leche	lait
Umbilicus	ombelico	ombligo	nombril
Vicinus	vicino	vecino	voisin
Nox	notte	noche	nuit
Ungvis	unghia	unna	ongle
Nasus	naso	nariz	nez
Niger	negro	negro	négre
Nervus	nervo	nervio	nerf
Urtica	ortica	ortiga	ortie
Oleum	oglio	aceite	huile
Nux	noce	nuez	noix
Locus	luogo	lugar	lieu
Par, adj.	pajo	par	pair
Piper	pepe	pimienta	poivre
Rota	ruota	rueda	roue
Regula	regola	regla	règle
Luctare	lottare	luchar	lutter
Ruber	rossa	rojo	rouge
Napus	rapa	nava	rave
Virga	verga	verga	perge
Semen	semenza	semen et semilla	semence
Ungere	ungere	untar	oindre
Lectica	lettiga	litera	litière
Corium	scorza, cor- teccia	corteza	écorce
Umbra	ombra	sombra	ombre
Spuma	schiuma	espuma	écume
Tundere	tondere	tundir	tondre

*) Pe romanesce: domnu.

Restaurarea cursului teologiei morale.

(Urmare.)

Credu ca va fi avutu cause din tôte partile ventilate si temeince maritulu ordinariatu archi-diecesanu candu a binevoitu a restaurá cursulu teologiei morale, séu asiá numitei „popandosie“; ci fiind-ca foile periodice sunt organele impartasirei ideiloru — de si diferite — asupr'a unui'a si aceluasiu objeptu: se 'mi fia si mie ertatu a'mi comunicá opiniunea cu onoratulu publicu cetitoriu — in colónele acestoru foi — in privint'a redeschiderei cursului teologiei morale pentru candidatii la statulu preotiescu.

Intre medularile, carii voescu a intrá in óre-care-va asociatiune literaria, comerciala, séu industrialá, nu existe neci o deosebire de cultura, pentru-ca toti debue se se intieléga in ramulu sciintiei, industriei, séu comericiului profesionatu in unulu si acelasu gradu alu perfeptiunei obieptive, fiindu-ca numai dupa documentarea istetiei individuale in ambitulu ramului sciintiei, industriei, séu comericiului profesionatu prin unu capu d'opera, devinu inregistrati in numerulu medulariloru cutarei societati; si ori-cine eserceiteadia óre-care ramu de sciintia, industria, séu comericiu, fara de a deveni capace spre a fi primitu in gremiulu respektivei asociatiuni: póta numele degiositoriu de charlatanu séu carpaciu. Cum-ca religiunea prin reprezentantii ei, preotii, nu numai ca a esercitatu o influintia si misiune mai hotaritória precumu peste sortea intregului genu omenescu si viitorului, asiá si peste constituirea, esistinti'a si in florirea tuturor asociatiuniloru literarie, industriale si comerciale, decatu insesi corporatiunile acestea prin mintea omenésca coadunate, ci inca le-a datu si „esse“ acestoru corporatiuni: apare pe catu din preliminariile diseloru mele, pe atata din esperiinti'a tóta-diana. Déca se poftesce dar, cá profesionantii óre-carui'a ramu de sciintia profana, industria, séu comericiu se fia in mesura egala versati in asiá numitulu „facu“-ulu loru: ce motive grandióse ar' poté resturná „conditionem sine qua non“, cá in aspirantii candidati la genitricea tuturor corporatiuniloru, la statulu staturiloru — statulu preotiescu se nu se pretinda in modu imperativu o egala versare in tôte ramurile sciintieloru si sublimei chiamari preotiesci? carea nu se póte supune numai dupa absolvirea regulata, nestárbata a intregului cursu teologicu; cu atata mai virtosu, ca dupa dis'a unui-a s. parinte: „Ars artium cura animarum“. Cu ce motive s'ar' poté dar' legitimá inaintea tribunalului seclului alu 19-lea

nomenclatiunile: de teologu absolutu, moralistu cu 4, 6, séu si 8 clase — in ierarchi'a gr. c. romana adoptate!? — Dar' neci ace'a impregiurare debue seoseuitamu dinaintea ochiloru, ca pana ce preotimea altoru natiuni cu noi in acést'a patria colocitórie, esecutéza in intielesulu cuventului singuru misiunea sa cea preotiesca, — avendu natiunile respektive propugnatorii causeloru nationale si socialo-patriotice in barbatu, statului civilu in cultur'a modern'a prin ajutoriulu giurstariloru favoritórie inaintate —: pan' atunci preotimea natiunii romane precumu in tempurile antice, dar' si mai cu deadinsulu in celea próspete si presinte a aperatu si apera cu o anima resoluta si caus'a nationala. Si totusi natiunile colocitórie de deosebite confesiuni, nu numai ca nu punu pedece culturai preotimei loru prin adoptarea deosebitelor cursuri teologice; ci se nesuescu din resputeri a dá unu aventu catu se póte de sublimu civilizatiunei statului preotiescu. Si cu totu dreptulu: ca numai atunci póte portá o natiune epitétulu, de culta, séu pornita pe carier'a civilizatiunei, candu póte stá inaintea opiniunei publice a lumei, cu unu statu preotiescu cultu si civilisatu. Dis'ami asertiune o probescu cu urmatoriu adeveru din viéti'a popóreloru imprumutatu: Cultivarea si desvoltarea unei natiune si in genere a popóreloru debue se tréca prin aceleasi fase, prin care trece cultivarea arborelui fruptiferu; depe care antea-data debue curatite frundiile si ramurile celea seci, dupa aceea e de lipsa se se sape in giurulu radeceinei; asiá si dela arborele fia-careiá natiune debue inainte de tôte sterpita nesciinti'a cea séca a ramuriloru, séu a organelorn prin carii 'si suge acelasu arbore nationale sucurile vietiei spirituale, séu debue cultivata preotimea, de óra ce densei i este concredinta dela providintia misiunea frumósa de a dá natiuniloru viétia spirituala; dupa aceea e de neaperavera lipsa, cá se-se puna instrumintele culturai la insási radecin'a arborelui respektivei natiune, adeca se se desradacinedie din anim'a poporului tieranu superstitiunea, abusurile si nesciinti'a, éra anim'a lui inochiata cu mladitiele nobile ale unei culturai popularie pusetiunei densului sociale amesurate. — Arborele, care n'are radecini sanetóse, nu póte produce frupte; ér' natiunea, carea 'si negrigiesce educatiunea poporului tieranu, n'are dreptu de a contá la unu viitoriu gloriosu: pentr' aceea o natiune carea in ruptulu capului inainte de tôte ár' voi se stralucésca inaintea lumei cu o casta

sublimu culta, éra pe bietulu poporu tieranu l'aru lasa se diaca in negur'a cea grósa a nesciintei, ar' voi se 'si intemeiedie unu viitoriu ferice pe o cariera, carea neci odinióra a condusu natiuni la limanulu destinatiunei loru. — Cultur'a preotimei dar' debue intreprinsa inainte de tóte, cá ea se póta fi in stare de a aprinde lumin'a sciintii in scóla popularia si beserica, — si inaintea poporului tieranu insetatu de cultura. — Celea pan' acumu dise se pótu aplicá preotimei fiecareia natiune. Inse preotimea romana dupa rumperea relatiunei feudale dintre fostii domni terestrii si poporulu tieranu — in puterea posetiunei sale de parinte a poporului — a primitu asuprasi facia cu poporulu tieranu o dupla misiune. Pan' ce a sustatu iobagi'a, romanulu numai in beserica scia de pop'a seu si acolo ascultá ce dice preotulu, dar' afara de beserica facea ce dice domnulu; voi'a buna séu rea a domnului hotariá peste esistinti'a, fericirea, séu nefericirea densului si a familiei lui. Candu 'lu amenintiá desastrele vietiei pre iobagiulu romanu, a-tergá la domnulu seu, si acest'a i intindea mana de ajutoriu, séu pentruca 'lu durea de sórtea lui, séu pentru ca 'i diacea in interesu, cá se nu péra unólt'a buna starei lui celei materiale. Eara dupa desfacerea acestei relatiuni, fiindu asupritu romanulu de furtunele vietiei, unde va confuge, déca nu suptu adopostulu intieptiunei preotului seu; si déca nu va dá preotimea poporului tieranu romanu o alt'a cinosura in privinti'a mersiloru lui familiari si sociali, in scurtu empu va decadá la starea proletarismului tieranu, care ar' fi mai periculosu decatu celu cetatianu. Romanulu n'are aristocratia, carea se 'i desiervésca de contrapondu facia cu aristocrati'a altoru natiuni, si pentr'acestu postu dara preotimea debue se steá cu crucea in frunte pentru aperarea causei natiunale eimpreuna cu pucinu numerosulu statu civilu.

Esecutarea unei misiuni astfelu de grandióse nu se póte concrede umeriloru debili ai preotiloru asiá umiti moralisti, carii nu sunt, numai initiati, dar' neci de cumu perfectionati in strategiile ce are de a lua le formá in dilele acestea grele ale cercetarei preotimea romana in cualitatea s'a de conducatógi'a poporului, si adevératu parinte alu supusiloru sei.

Dar' eminédia peste tóte argumintele demnitatea umelului de preotu, caracterulu si misiunea lui cea résublima, acestea sunt tesar'a tuturor membriloru statului preotiescu, si pretindu jure merito dela toti preotii unulu si acelasiu gradu alu cualificatiunei: nu

se potu dar neci decumu impacá cu uniform'a misiune a preotimei, nomenclarile deosebite de teologu, séu moralistu. Póte fi unu moralistu dotatu dela natura cu unu ingeniu escelinte, totusi déca nu'i versatu indestulu in tóte ramurile sciintieloru teologice — : órbea in celea mai multe casuri ale vietiei pastorale, si in locu se sterpésca superstitiunea romanului cea ereditaria, 'lu cofunda mai tare in ea, séu pentruca nu are destulu dibacie spirituála spre a 'lu desarmá pre poporu de argumintele 'i prin carii elu mortisiu se léga de superstitiune, séu nefiindu destulu de chiara inaintea lpi santiunea misiunei preotiesci: se nesuesce a trage emolumentu materiale din insasi orb'a superstitiune a poporului; „Exempla odiosa sunt; pentr' aceea le voiú retacé. (Va urma.)

Onorable Redactiune!

Mi-lieu libertate a Ve rogá se bene voliti a aduce in cunoscinti'a publica aceste donure pretiosá mai de curugdu tramesa pentru Museulu din Blasiu, impreuna cu adenca nostra mltiimita. Si adeva.

Dela D. Nic. Ardeleanu notariu in Borz'a: 5 numi romani de argentu.

Dela D. Par. Petru Ratiu in Turd'a 25 numi, din care 1 de auru (Vespasianu), 22 de argentu noi (1 rusescu, 1 turcescu etc.), si 2 pfenigi de arama.

Dela Jul. Vladutiú stud. in cl. IV., 14 numi de arama, dein cari 1 romanu anticu, celi alalti austriaci noi.

Dela D. Moise Colini par. in Petrensiani, 2 numi de arama, dein cari 1 romanu anticu: IVLIA MAMAEA AVG. rev. PVBLICA FELICITAS; — si 3 fire de arene din besic'a unui bou.

Dela D. prot. Sim. Balintu in Rosia 1 stufa de auru.

Dela DD. P. Demsiusianu in Demsiusiu 1 frustu de lemnu de telu din beseric'a de acolo. — D. A. Ales. Neagoe provis. metrop. in Blasiu 1 burete (polyporus). — D. Niceta Ignatu locuten. 1 fragmentu de marmure din capulu unei statue de feméa, si 53 fruste menunte de mosaicu. — D. Dionisiu Boeriu par. in Silivasiu, 1 cornu de cerbu (dama) si 1 buzduganu de fieru. — N. Lobontiu stud. in cl. VIII., 2 bucati minerali si 5 dopure pentru sticle de tienutu amúbia. — Jul. Vladutiú, de mai susu, inca 2 bucati minerali, si 1 frustu de carbune de piétra din dealulu Atientisiului.

Totu una-data Ve alaturu si una parte de Erate din „Deprenderi in critic'a literaria“ publicatu in Concordia, cá se bene voliti a le folosi, candu si déca vati afa de bene a le publicá si in Foia.

Alte erate mai menunte, si scaimbari de ortografia, ce nu atingu sensulu, au cari se potu intielege si de in sene fora erate, nu suntu insemnate aci. Blasiu 1/13. Febr. 1863.

Alu on. Redactiuni   prea plecatu T. C.

S o c o t é l ' a

balului Reuniunei femeiloru romane.

D e b i t u.

Bilete prin J. B. Popovicu 54 bucati		
à 1 fl. 60 cr.	54 fl.	40 cr.
Prin M. & L. Lászlo 37 bucati	59 „	20 „
Prin Apoth. Fabik 75 bucati	120 „	— „
Prin Theochar Manciu 33 bucati	52 „	80 „
Prin G. J. Nica 23 bucati	36 „	80 „
Prin Nic. Flusturianu 7 bucati	11 „	20 „
52 bucati la cas'a	83 „	20 „
Pentru 4 bilete dela Sebesiu	8 „	— „
265 vendute	425 fl.	60 cr.

C r e d i t u.

Pentru sal'a Ed. Hava	140 fl.	— cr.
Pentru banda militara	45 „	— „
Pentru — tipografia	14 „	— „
Pentru cocarde la Cloos	7 „	96 „
Pentru mancarea Capelmeisterului	3 „	96 „
Pentru tapetirulu	4 „	— „
Pentru politia	2 „	— „
Vindietorului de bilete la cassa	2 „	— „
Pentru impartitoriulu afiseloru	2 „	— „
Pentru fachinagi	1 „	50 „
Pentru Cheltuiela Postei dinpreuna cu		
alte spese	4 „	50 „
Bani gata remasi	198 „	68 „
	425 fl.	60 cr.

Vidi comitetulu Reuniunei f. r.

Zanfira de G. Juga, pres.

Maria Secareanu, cass.

Au mai contribuitu din afara T. DD.:

Ladislau Basiliu Popp 1 biletu 5 fl.; P. Dunca 1 biletu 2 fl.; Jacobu Bologna 1 biletu 2 fl.; Dr. Vasiciu 1 biletu 2 fl.; Alesandru Lazar 1 biletu 2 fl.; Aldulianu 1 bil. 2 fl.; Serv. Popovici 1 bil. 1 fl. 60 cr. (si post-porto); Nicolau Barbu 1 biletu 2 fl.; Pap Mate Greg. 1 biletu 2 fl.; Joane Badila 1 biletu 1 fl. 60 cr.; Gustav Grois 1 biletu 1 fl. 60 cr.; Pamfilie, prot. gr. e., 1 biletu 1 fl. 60 cr.; sum'a 12 bilete, 25 fl. 40 cr.

Joane Balomiri, senatoru si deputatu la Univerlate 1 biletu 1 fl. 60 cr. cr.; Jacobu Orosz, v. notariu si deputatu la Universitate, 1 biletu 1 fl. 60 cr.; Dr. Nemes, adv., 1 biletu 1 fl. 60 cr., Franciscu Jechim, assess. de tribunalu in Deva, 1 biletu 1 fl. 60 cr.; Dr. Tincu 1 biletu 1 fl. 60 cr.; sum'a 5 bilete, 8 fl.

Mari'a Putoiana.

Maria Putoiana in sala aparú,
Si pe lumini d'una data una umbra se facu;
Ca ci ea era frumósa si frumusetiea plina
Revarsa, impregiuru-i torente de lumina;
E 'nalta si suptire cá fagtu copilasiu;
Pe sinu'i albu paru negru plutesce dragalasiu
Cá négra cugetare pe cugete senine!
Si gura'i una rosa cu sange si cu vine.
„De ce a'i luat vestmintulu si arme de barbatu
Ca se te lupti cu Turcii? Sultanulu a intrebatu.
Urmata-i tu in lupte vre unu ostasiu ce-ti place?“
Maria ei raspunde, si tóta sala tace:
— „Nu amu urmatu pe nimeni, si déca arme portu,
Voiu se 'mi resbunu prin mórté parintele meu mortu.“
— Multi Turci ucisa-i póte? eu pociu ati da ertare
De n'ai uccisu nici unulu? „La asta intrebare
Maria îi raspunde“: Iti juru pe Damnedien,
Uccis'amu numai diece si multu ími pare reu:
Ími trebuia una mie cá se mi resbunu unu tata,
A carui suvenire e de virtuti bogata!“
Sultanulu cu mirare asculta vorba sea;
Cei mari, plini de mania la dinsu se 'ncrunta;
Dar' sufletulu ei mare comunica marire
Sultanulu ce o-nearca de lauda, cinstire.
„Buc.“

D. Bolintineanu.